

Na drogach Tadeusza Sławka

Tracing Tadeusz Sławek's Routes

ppos

Na drogach Tadeusza Sławka

Tracing Tadeusz Sławek's Routes

opos

polytropos

Na drogach Tadeusza Sławka

Tracing Tadeusz Sławek's Routes

Redakcja / Edited by

Piotr Bogalecki, Zbigniew Kadłubek,

Alina Mitek-Dziemba, Karolina Pospiszil

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2016

*Wszechdrożny jest człowiek.
Nie dlatego, że zmierza do celu.
Lecz dlatego, że jest bramą dla wszystkich dróg
Możliwych do pomyślenia.*

Tadeusz Stawek

Spis treści

Obywatel Ulisses, czyli najkrótszy toast (Zbigniew Kadłubek)	8
Citizen Ulysses, or the Shortest Toast (Zbigniew Kadłubek)	10
O/WOKÓŁ	
JACEK GUTOROW: Intensywność bycia. Tadeuszowi Sławkowi na urodziny	15
RICHARD TERDIMAN: Thirty-Four Years. History (Improbable); Friendship (Unforeseen)	20
LEONARD NEUGER: Podania, oświadczenia i ciasto	33
Z/WRAZ	
MICHAŁ PAWEŁ MARKOWSKI: From Nation to Fascination: A Personal Story	47
STANISŁAW OBIREK: Niezłomna wiara w siłę słowa	62
CZARY WODZIŃSKI : ... <i>Seine wunderbare Hände!</i> Heraklit, Heidegger, Hitler	67
PO/MIĘDZY	
KRYSTIAN ROLEDER: Tadeusz Sławek częściowo poznany	103
JACEK KUREK: Gniew, smutek i dobroć	107
MACIEJ MELECKI: Zatarcia	118
PRZY/OBOK	
ALEKSANDRA KUNCE: Tokijska filizanka. Miejsce i przyjaźń	125
KRZYSZTOF UNIŁOWSKI: Gościnność krytyki	138
KRZYSZTOF CZYŻEWSKI: Obcowanie	158
POŚRÓD/U	
KRZYSZTOF SIWCZYK: Przepastność	171
BEATA MYTYCH-FORAJTER: Uczyć się od dzieci	174
MARTA ZAJĄC: Ojcostwo inaczej. O koniecznych strukturach urojeniowych według Antoniego Kępińskiego	187
PIOTR NOWAK: Żywi przeciw umarłym	197
ZA/ZZA	
TADEUSZ RACHWAŁ: On All Fours. On Manimals, Animots, and Other Creaturely Beings	209
ALINA MITEK-DZIEMBA: Przemoc i piękno. O teologii i estetyce zwierząt na marginesie pisarstwa Annie Dillard oraz Tadeusza Sławka	228
GABRIELA MARSZOŁEK: The Time Being of Gary Snyder's "Stories in the Night"	252
MARIA KORUSIEWICZ: Wiersze	259

NAD/POD	
AGATA BIELIK-ROBSON: Romantic Rationality	265
ANNA CZARNOWUS: Boundaries and Laughter in the Chester <i>Noah's Flood</i>	277
MAREK WILCZYŃSKI: Liminal Spaces in Annie Trumbull Slosson's Local Color Fiction	290
JERZY JARNIEWICZ: Suplement do czerni i bieli albo wracając do Dróżdża	299
W/OD/DO	
KAROLINA POSPISZIL: Gdzie-nie-gdzie. Kilka refleksji o miejscach poruszonych	309
EWA OGŁOZA: W Szwecji – z Hansem Christianem Andersenem	322
TOMASZ GĘSINA: „Nowe słownictwo, nowa praktyka, nowe światowanie”. Geopoetyka Kennetha White'a	340
JÓZEF OLEJNICZAK: Aby śląskie dawato do myślenia...	356
PRZEZ/NA WSKROŚ	
ADRIAN GLEŃ: Co można nakazać własnemu językowi? Głosy do wiersza Tadeusza Sławka z tomu <i>O głodzie</i>	365
RYSZARD KOZIOŁEK: Włosy Absaloma	377
GRZEGORZ OLSZAŃSKI: U-chodzenie (sample liryczne)	389
LESZEK DRONG: Limeryki akademickie	394
BEZ/ZAMIAST	
MAŁGORZATA GRZEGORZEWSKA: Reading in the Dark. Some Remarks on William Wordsworth's Invocation to the Wisdom and Spirit of the Universe and the Memory of the Fall	401
IRENEUSZ GIELATA: „Jak bardzo kochasz Nic” – rzecz o sześciokątnych płatkach śniegu	419
JOANNA SOĆKO: „Nic” do powiedzenia	434
A/I/U	
WIDOK PODWÓJNY. ROZMOWA Z BOGDANEM MIZERSKIM	449
ADAM POPRAWA: Asynchronie	460
DZIĘKI/DLA	
MAŁGORZATA NITKA: A Tour of Reading: “The Man of the Crowd”	475
SUZANNE STERN-GILLET: Sophocles' <i>Philoctetes</i> : A Proto-Aristotelian Drama	489
ANDRZEJ WICHER: Andrzej Gałka's Polish “Pieśń o Wiklefie” (“Song on Wycliffe”) as an Attempt to Politicise Philosophical Realism	501
DONALD WESLING: Bakhtin, Pushkin, and the Co-Creativity of Those Who Understand	510

W STRONĘ/KU	
ZBIGNIEW KADŁUBEK: <i>Salto vitale</i>	527
ZOFIA RATAJCZAK: Wiedza i wiara. O możliwości dialogu między naukami o człowieku	537
ADAM DZIADEK: Tadeusz Sławek o otchłaniach Trakla	554
RYSZARD W. WOLNY: Waiting as <i>Gelassenheit</i> and Freedom	559
PO/POZA	
ANDRZEJ SZUBA: Postscripta dla Tadeusza	573
PIOTR BOGALECKI: Tadeusz Sławek: stawka mniejsza (przypis)	575
ZDANIA ZE SŁAWKA. ANTOLOGIA SUBIEKTYWNA	589
BIBLIOGRAFIA PRAC PROF. ZW. DR. HAB. TADEUSZA SŁAWKA 1970–2015 (WYBÓR)	599
PUBLIKACJE AUTORSKIE I WSPÓŁAUTORSKIE (NAUKOWE, ESEISTYCZNE, KRYTYCZNE)	599
PUBLIKACJE REDAGOWANE I WSPÓŁREDAGOWANE	618
TWÓRCZOŚĆ LITERACKA	620
PRZEKŁADY	621
DYSKOGRAFIA [WSPÓLNIE Z BOGDANEM MIZERSKIM]	624

Obywatel Ulisses, czyli najkrótszy toast

Miłość nie jest słowem akademickim. Słowami akademickimi są raczej: dystans, racjonalizm, punkty, konkurencyjność, parametryzacja, obiektywizm, zrównoważony rozwój. Ale toast można wznieść wyłącznie z miłości. A z miłości można tylko płonąć. Na szczęście miłość wiąże się z toastem i żarzeniem się, jeśli wierzyć etymologii. Angielskie słowo *toast* pochodzi od łacińskiego czasownika *torrere* ('palić', 'piec', 'prażyć'). *Toast* nie tylko jest wiwatem na cześć kogoś, kogo pragniemy uczcić, lecz także gorącą śniadaniową grzanką. Toast to jakby rozświetlanie jubileuszu ogniem miłosnym. W ten sposób chcemy wyrazić naszemu Jubilatowi, Tadeuszowi Sławkowi, szacunek, uznanie, wdzięczność, uwielbienie, podziw, a nawet lęk nabożny. I to, że nie zawsze rozumiemy, co mówi i pisze, bo dopiero później rozumiemy, co powiedział i co napisał. Po czasie pomału zaczynamy pojmować, z jakiej troski i z jakiej mądrości mówił do nas i dla nas pisał.

Dlatego ten nasz toast to pożar dla Ciebie, Tadeuszu. I mówimy ze wzruszeniem, gdy trzymamy w rękach puchary albo – mniej patetycznie rzecz ujmując – kieliszki, że Cię kochamy. Płonimy z tymi kieliszkami – i podnosimy je wysoko, wznosząc toast urodzinowy na Twoją cześć!

Jak się pisze toast? Jak się toastu słucha? Toast to wiwat z kielichem w dłoni za osobę, za Jubilata, za towarzyszy, za przyjaźń, za drogi, które się wspólnie przeszło, za horyzonty, za to, że paradoks przewyższa system i że jest tym, co zawsze daje nadzieję. Ale to nie tylko Ten, na którego cześć wznosimy kielichy, jest ważny i najważniejszy. Wznosimy bowiem toast za wszystko, co stawało się przyległościami, te(ryt)oriami, domami i wychodzeniem z domów, rozgałęzieniami i wciąż nowymi tropami podejmowanymi z Tobą. Wznosimy toast za Ciebie jako przewodnika wielodroźnego, który nie studził naszych zachwyty, a nawet najbardziej nietypowe i pozornie nieakademickie poszukiwania traktował poważnie. Ostatecznie, nie pragnąłeś, żebyśmy byli najbardziej akademicy, ale najbardziej ludzcy, a nawet zwierzęcy.

Zawsze uczyłeś jednej rzeczy w wielu postaciach: wykładach, teoriach, seminariach, książkach, poezjach, esejach na głos i kontrabas, rozmowach. Uczyłeś i uczysz nadal politropii. Tego jednego. Politropia – jako sprawność poruszania się po wielu ścieżkach i nieustanna gotowość przecierania nowych szlaków – nie określa błędzenia czy niezdecydowania co do wyboru drogi, lecz jest inną

nazwą mądrości. Choć to Odyseusz był *polytropos*, politropia nie jest po prostu Odyseuszową przebiegłością, wyrafinowaniem, podchwytliwością, przemyślnością, sprytem, umiejętnością radzenia sobie z sobą i światem, lecz czymś znacznie więcej. Uczysz nas, jak politropicznie interpretować, czytać, rozmyślać, a nawet uczysz nas tej rzadkiej umiejętności traktowania eksperymentu, który się nie powiódł, jako poznania koniecznego i krzepiącego. Uczysz nas prostomyślnie, choć politropicznie, jak być Jonaszem, Odyseuszem, Heraklitem, Szekspirem, Angelusem Silesiusem, Thoreau, Blakiem, Nietzschem, Derridą; jak małować, śpiewać i grać, nie przestając słuchać, pisać, mistycyzować, angażować się, nie wstydząc się, że nie zdołamy sprostać wielu pytaniom.

Ale ten nigdy niezdrożony Ulisses obywatelski, regionalny i globalny wędrowiec, który idzie i patrzy, wie i widzi jak Grecy w jednym akcie, Tadeusz Stawek, uczy nas także relacyjności wspólnotowej i honorowego oraz rzeczowego uczestniczenia w życiu *polis*. Jak miłować to, co między ludźmi, nie zawłaszczając tego. Jak bez przemocy pokonywać i zwyciężać. Jak bez retoryki przekonywać. Jak umiejętnie czekać na to, co nadchodzi. Jak chodzić – mówiąc słowami Jubilata – by chodzenie było rodzajem głębokiego uczestniczenia w świecie.

Jubilacie (wybacz, wybacz to słowo)!! Wznosimy kielichy tutaj, gdzieś pomiędzy Itaką i Katowicami, między San Francisco i West Chester, między Polską i Italią, w samym środku drogi, szczęśliwi, że z nami jesteście!

Zbigniew Kadłubek

Citizen Ulysses, or the Shortest Toast

Love is not an academic word. Academic words are instead: distance, rationalism, points, competition, standardization of evaluating procedures, objectivity, sustainable development. But a toast can only be made out of love. And with love one can only burn. Fortunately, if etymology is to be trusted, love is related to a toast and to glowing. The English word “toast” originates from the Latin verb *torrere* (“to burn,” “to bake,” “to roast”). A toast is not only a salutation in honor of the person that we desire to distinguish, but it is also a piece of a hot, breakfast bread. A toast is what as if illuminates the anniversary with the flame of love. In this way we would like to express our respect, esteem, gratitude, admiration, awe, and even reverential fear to our Jubilarian, Tadeusz Stawek. And also the fact that we do not always understand what he says and writes, because only later do we come to understand what he has said and written. It is only after some time that we are beginning to comprehend a little the care and the wisdom out of which he spoke and wrote to us.

This is why our toast here is a blaze dedicated to You, Tadeusz. And thus, holding cups – or, to put it less bombastically – glasses in our hands, we wish to tell you that we love you. We burn with these glasses, and we raise them high, making a birthday toast in Your honor!

How does one write a toast? How does one listen to a toast? A toast is a salutation with a cup in one’s hand to a person, to the Jubilarian, to companions, to friendship, to the roads traversed together, to horizons, to the fact that the paradox exceeds the system, which is what always brings hope. But not only the One to whom the glasses are raised is important and the most significant. We also make a toast to everything that materialized on the way, to te(w)ritories, homes and home-leaving, to bifurcations and ever-new trails undertaken with You. We make a toast to You, as our guide on many paths, one who never dampened our ruptures, and treated seriously even the most peculiar and seemingly unacademic quests. At the end of the day, you never wanted us to become more academic, but human in the fullest sense, or even animal.

Through many lessons, lectures, theories, seminars, books, poems, essays for voice and double bass, and conversations, you always taught one thing. What you taught us and you are

still teaching us is polytropy. That single thing. Polytropy – as the ability to move along many pathways and the constant readiness to blaze new trails – does not designate lost wandering or hesitation, but is another name for wisdom. Although it was Odysseus who was *polytropos*, polytropy is not just the Odyssean cunning, craftiness, shrewdness, the ability to cope with oneself and the world, but much more. You teach us how to polytropically interpret, read, think, including that rare ability of regarding a failed experiment as a necessary act of cognition. You teach us straightforwardly yet polytropically how to be a Jonas, Odysseus, Heraclitus, Shakespeare, Angelus Silesius, Thoreau, Blake, Nietzsche, Derrida; how to paint, sing, and play, without ceasing to listen, write, think mystically, engage ourselves, and without feeling ashamed of not being able to face up to many questions.

Yet, Tadeusz Stawek, this tireless citizen Ulysses, a regional and global Wanderer, who walks and looks, knows and sees as the Greeks did in one act, also teaches us communal relations and honorable and substantial participation in the life of the *polis*. How to love that which exists between people, without appropriating it. How to overcome and win without violence. How to convince without rhetoric. How to adeptly wait for that which approaches. How to walk so that walking becomes – in the words of the Jubilarian – a way of participating in the world in the most profound manner.

Dear Jubilarian! (forgive me, forgive me this word!) We raise our glasses, somewhere between Ithaca and Katowice, between San Francisco and West Chester, between Poland and Italy, right in the middle of the road, elated to have you with us!

Zbigniew Kadłubek

Zdania ze Sławka

Antologia subiektywna

1. Jestem, ja, urodzony w 46, na dymiącym jeszcze brzegu
wielkiej dziury, łąką.
(Olmaryja, czyli o MIEJSCU)
2. Na razie jestem. Ale to przejściowe.
(korespondencja)
3. Jestem facetem, który chciałby się starzeć jak Clint i od czasu
do czasu dawać w mordę.
(korespondencja)
4. Wędrowałem drogą dookołną, skąd widok czarujący.
Dzisiaj, coraz częściej – nie bacząc na porę dnia –
Wybieram skrót między Francuską i Damrota.
Przestało mnie dziwić, że droga wiedzie przez cmentarz.
(Aforyzmy miejscowe)
5. Pisanie – ołówek, ręka, papier, stół, słońce, dom.
(Pisanie jest budowaniem domu)
6. Piszę, nie aby się zbroić, lecz aby się rozbroić.
(Widok z okna – zamiast wstępu do „Nagrobka ciotki Citi”)
7. Jestem pisarzem liter, nie słów.
(Rozmowa)

8. Gdyby jeszcze tak całkiem usunąć tzw. autorytety,
Barthesa / Derridy / Nietzscheńskiego, zostać z surowością,
nagością 10 zdań, z retoryką zdartą do kości... ale to bardzo
trudne... nie potrafię tego.
(korespondencja)
9. Wracam do pisania jak do lekarstwa. To jak leczenie się wtedy,
kiedy już żadne lekarstwo nie działa, kiedy ratunek jest nie
do pomyślenia, właśnie wtedy nachodzi nas, nie całkiem
świadomych tego, co się dzieje, pisanie jako kroplówka czegoś,
co wraca życie, którego wrócić się nie da.
(korespondencja)
10. Bez ostrożności, bez ostony,
z gołą szyją bycia,
bez szalika słów zdrabniających,
to-co-przychodzi, przychodzi.
(*Pięć esejów o gościnności*)
11. Słowo mówi
ale
słowo jeżeli jest dobre
dotyka.
(*Rozmowa*)
12. Subtelności lektury nie przekładają się na cnotę subtelnego
życia.
(*Zdania z Szekspira*)
13. Jako czytelnicy jesteśmy specjalistami od złudzeń.
(*Zawsze jest jakieś ale*)

14. A jeśli wszystkie te wymyślne szczegóły i kwieciste opisy cieszące czytelnika są zdradą samej wędrownki, nielojalnością wobec świata i stóp, które nas w nim noszą? Jeśli faktycznie liczy się jedynie uczestnictwo mojego ciała, jego wejście w materię świata, stanie się przedmiotem pośród innych przedmiotów, bez żadnych przywilejów i roszczeń? Jeśli język książki zakrywa w efektowny sposób to, co jest istotnym doświadczeniem chodzenia, a co trudno nazwać inaczej jak „nic”, gdyż idąc, oddalam się od siebie, schodzę na drugi plan, nie myślę, lecz współ-myślę ze światem? Co wtedy?
(*U-chodzić*)
15. Trzeba zamknąć usta, aby uczucie mogło znaleźć sposoby spełnienia się; inaczej język zawsze będzie stawiał mu tamę.
(*Zdania z Szekspira*)
16. Niedaleko na gładkim trawniku
młodzi całują się objęci ciasno ramionami,
żeby nie wpuścić między siebie cienia wątpliwości.
(*Staw*)
17. Miłość jest solą życia.
Owszem, dodaje mu smaku,
ale teraz jest czas życia zranionego
(a które życie nim nie jest?).
Miłość soli rany.
(*Medea*)
18. Nie jest dobrze, gdy prawda jest w tobie,
i źle jest, gdy prawda jest we mnie;
miejsce prawdy jest między nami.
(*Staw*)
19. Zakwitające dziewczęta, oczywiście, są, tylko że one nie dla mnie kwitną.
(korespondencja)
20. Starość jest muzyką, która rozbija znane nam dotychczas rytmy codzienności.
(*Dziesięć westchnień na temat starości*)

21. Sztuka rozbija pewność siebie wiedzy oraz przebija powłokę egocentryzmu.
(Żółta ściana Vermeera, czyli sztuka i przyjaźń)
22. Tęcza jest chwilową, a więc niedostępną starości konfiguracją cząsteczek powietrza.
(korespondencja, na marginesie wiersza e. e. cummingsa,)
23. Jak pięknie pachną deski po deszczu.
Czy to pachnie drzewo,
czy to pachnie deszcz?
(Staw)
24. Być w rozmowie,
to znaczy
słuchać tak,
by nie było wiadomo
kto mówi
a kto słucha
(Rozmowa)
25. Ilekroć mówisz myśl,
że ten, kto cię słucha stoi niewygodnie.
(Rozmowa)
26. Milczenie jest oszczędnością mowy, przestrogą przed inflacją nadmiernie łatwo produkowanych słów. Nie ufaj (nadmiernie) poetom i (nigdy) złotoustym politykom.
(Pan Szekspir ratuje świat)
27. Tylko ręce, które nie troszczą się o nic i o nikogo są naprawdę brudne.
(Historia o człowieku, który bez przerwy mył ręce)
28. W przestrzeni dwóch rąk
otwartych na padający deszcz
zbudowano miasto ufności.
(Rozmowa)

29. Twoje ręce wpadły w zasadzkę tylu spraw nie twoich,
że zabłądziły w tym wszystkim.
(Grand Circus Hotel)
30. Głód to rozbieżność między tym, co nazywam „mną” a ciałem,
które całkiem niestłuszenie określam jako „moje”.
(Zawsze jest jakieś ale)
31. Opowiada o głodzie tylko ten, co się najadł.
(O głodzie)
32. Taka jest właśnie misja tej ryby: pośród domowej radości
i góry zadowolonych z siebie prezentów ma nas przebić
białym ościeniem niepokoju i ciemną gardzielą mulistej wody.
(Karp. Elegia)
33. Ten, co wiele gromadzi, nie jest gościnnie,
bowiem z braku miejsca, rzeczy byle jak upycha,
stłacza, wreszcie, by – zrobić miejsce następnym – głodzi je,
aż zostają ledwie puste muszle,
ledwie szkielety przedmiotów.
(Pięć esejów o gościnności)
34. Prawdziwą bliskość przyjaźni przeżywamy z przeciwległych
brzegów jeziora.
(Jacques Derrida albo etyka gościnności)
35. Jesteśmy gospodą dla różnych zdarzeń,
poważnych, tragicznych – zdarzy się – zabawnych, które
wśród nas przez chwilę grzeją
swoje ciało, po czym odchodzą ku niewiadomym łądom.
(Pięć esejów o gościnności)
36. Myśleć dom – to myśleć otwarcie.
(Ujmować)
37. Człowiek zapiekłej urazy, nieustannie rozliczający to-co-było
usiłuje – nadaremnie przecież – postawić tamę przyszłości;
przebaczenie przeciwnie – zaprasza przyszłość.
(Uniwersytet i to, co między ludźmi)

38. Nasza kultura publiczna jest w znacznym stopniu nie kulturą pamięci, lecz pamiętliwości.
(Ogród przebaczenia)
39. Wybaczam, zostawiwszy siebie za sobą.
(Zdania z Szekspira)
40. Każda edukacja, a uniwersytecka zwłaszcza, nie daje się sprowadzić do uczenia wszystkich tego samego; jej zadaniem jest stworzenie warunków do tego, aby wspólny program stanowił jedynie podstawę do wzajemnego uczenia się od siebie.
(Uniwersytet – pożytki i powinności)
41. Mamy w szkołach wciąż dobrych nauczycieli, którzy wiedzą, że prawdziwa edukacja odbywa się „obok” wykładanego przedmiotu i polega na uczeniu mądrego postępowania.
(Co nam powiedziały Marcin Król?)
42. Człowiek jest „piastunem”, a nie „posiadaczem” funkcji. Bycie „piastunem” oznacza wypełnienie obowiązków z koniecznym nadmiarem ofiarności.
(Antygona w świecie korporacji. Rozważania o uniwersytecie i czasach obecnych)
43. Ważną jest sprawą być profesorem, lecz ważniejsze jest to, aby żyć w przekonaniu, że jest nieskończenie wiele ważniejszych rzeczy i myśli, aspektów życia, za które bez wahania „oddałbym” ów tytuł.
(Antygona w świecie korporacji. Rozważania o uniwersytecie i czasach obecnych)
44. Nie chodzi o czynienie nikogo „lepszym”, to zadanie wykraczające poza możliwości uniwersytetu; chodzi o ciągłe zadawanie pytania „co to znaczy być lepszym?”.
(Uniwersytet, rozum, użyteczność)
45. „Troska”, „czuwanie”, „przenoszenie” – te działania mają nas zapisać w pamięci, upamiętnić nasze istnienie, sprawić, że nie przepadniemy bez śladu, chociaż nadzieja na to pozostanie jedynie w sferze domysłu.
(Blisko ziemi. Kilka lekcji jeża)

46. Trzeba ostrożnie gospodarować obietnicą, aby można było ocalić nadzieję.
(Subtelny żartok i pierzaste stworzenie. Nadzieja, obietnica, utopia)
47. Szekspir przedstawia politykę jako studium permanentnego kryzysu godności.
(Zdania z Szekspira)
48. Przeszkodą dla polityki gościnności jest polityka radykalnego i bezwarunkowego bezpieczeństwa.
(Drzwi i próg. Gościnność i gramatyka przyimków)
49. Historia to dzieje tego, co z konieczności i nieuchronnie przepada. „Reszta jest milczeniem” i właśnie ta „reszta” jest powołaniem i żywiołem ludzkiego losu.
(Pan Szekspir ratuje świat)
50. Dzieje są tragikomiczne – tylko tak możemy je pojąć i nie zwariować.
(Pan Szekspir ratuje świat)
51. Jesteśmy jak bokser, który trenuje całe życie, wychodzi na ring z myślą, że wygra, a potem dostaje w dziób. I koniec.
(Ile warto zapłacić za cztery wersy miłości?)
52. Zegarek elektroniczny jest zegarkiem niemym: może czas pokazywać, ale nie może go wypowiedzieć.
(Między literami)
53. Marzenie architekta zakłada ciepłość murarza.
(Rozmowa)
54. Chodzi więc o to, aby architekt i urbanista myśleli miasto jako relację tego, co funkcjonalne z tym, co zaskakujące, odmienne, inne.
(Miasto i bezkres)
55. Kolej jest miastem wyniesionym w otwartą przestrzeń.
(Wnętrze. Z problemów doświadczenia przestrzeni w poezji)

56. Fotografia jest dzieckiem stońca i ułamka sekundy, lecz także imienia zakorzenionego w odległej przestrzeni i czasie, imienia, którego nie sposób zrekonstruować.
(*Między literami*)
57. Wszyscy kiedyś zejdziemy ze sceny i przez cały czas trzeba pracować nad stylem owego schodzenia.
(*Rozmowa z Mirosławem Bochenkiem*)
58. Może takie powinno być zadanie współczesnej humanistyki: podjąć wysiłek zrozumienia, czym jest towarzyszenie cierpieniu oraz równie mozolny trud pojęcia i nauczania nas, o ile to możliwe, ciemnej mowy męczarni. Nie uciekać od cierpiącego, który doznaje wielkiej Obcości świata.
(*Dusza medycyny*)
59. To, co zadziwiło tłum zgromadzony pod krzyżem to spokój, z jakim Chrystus znosił swoją mękę. Żądni widowiskowych efektów, musieli zadowolić się czymś dla nich niepojętym: straszne umieranie odbywało się niczym skromne, codzienne zajęcie.
(*Bóg-który-ratuje. Dopisek do książki Zbigniewa Mikołajki*)
60. Bóg, który wie, że jest bez „serca”, że takim wydaje się człowiekowi, bolejąc nad tym stanem rzeczy, płacze nad światem i swoją ułomnością. Ten Bóg przeczesuje teraz ruiny Bamu, ratując to, co się da.
(*Czy Bóg ma serce?*)
61. Wobec cierpienia i śmierci pozostaje tylko powaga, a to oznacza odrzucenie masek, za którymi chronimy myśli i uczucia.
(*Pan Szekspir ratuje świat*)
62. Aby „być”, należy przestać lękać się o siebie, bycie bowiem kształtowane jest pod wpływem czułego lęku o los Drugiego.
(*U-bywać*)

63. NIC Szekspira przywraca możliwość dobra, które nie afszuje się jako dobro, nie triumfuje, lecz ostatecznie z pokorą przeżywa własne porażki.
(*Zdania z Szekspira*)
64. To, co wynosi nas ponad zwyczajność, to świadomość tragiczności losu zwierzęcia.
(korespondencja)
65. Czulość, jaką odczuwamy wobec patrzącego na nas starego człowieka, jego kruchego ciała i osobliwych czynności, którymi wypełnia czas, przypomina tę, z jaką odnosimy się do psa, gdy patrzy na nas mądrymi oczami, zadając w nieznanym nam języku pytania odnoszące się do tego, co nas „niesie” i co wybija nas z zadufania i pewności siebie.
(*Trakt starego człowieka. Próba polityki starości*)
66. Dążenie ku zdrowiu nie jest zapomnieniem choroby; przeciwnie – gdy nawet osąd medyczny uzna mnie za „wyleczonego”, moje ciało nosi w sobie blizny i ślady, o których może ja „zapomniałem”, lecz o których ono nie może nie pamiętać.
(*Zdrowie jako postawa wobec życia*)
67. Nikt nie będzie wiecznie młody, wiem,
ale ucieczka zawsze postarza przedwcześnie,
dorysowuje zmarszczki, rani stopy
uciekając, bardzo chcemy być,
ale jesteśmy mniej,
coraz mniej,
aż wreszcie
nikniemy w niewiarygodnie obcym świecie,
gdzie nikt nas nie chce i nie oczekuje,
a czasem nawet nie przebacza grzechu naszego przyjścia.
(*Medea*)
68. Nie mogę „pokonać” rzeki, bowiem w zmaganiach z czasem
jestem zawsze po tej samej stronie, która jest stroną przegranych.
(*rzekibrzeg / rzekibieg. Rzeka i jej opowieści*)

69. Ja się nie wspinam, a nawet przeciwnie.
(korespondencja)

70. A przecież będę stary. Czeka mnie to, na co na nic cała
filozofia. Mięśnie zwiotczeją, włosy posiwieją, dostanę
emeryturę. I co wtedy, i co wtedy? Nic, dopóki nie będę
„za stary”.
(Dziesięć westchnień na temat starości)

Wybrała: Florencja Stowik

Bibliografia prac prof. zw. dr. hab. Tadeusza Sławka

1970–2015

(wybór)

Publikacje autorskie i współautorskie (naukowe, eseistyczne, krytyczne)

1970

Gest Wojciecha Czerniawskiego. (Dialektyka percepcji). „Integracje.

Literatura, sztuka, kultura, życie artystyczne. Zeszyty ruchu kulturalnego i artystycznego SZSP”, nr 14.

1974

Lekcja anatomii. „Poglądy”, nr 23.

1976

Ogólna sztuka słowa. (Kilka uwag o istocie poezji konkretnej).

„Poezja”, nr 6.

1977

[Rec. *Wizjonerzy i buntownicy*. Oprac. T. TRUSZKOWSKA. Kraków 1976]. „Tygodnik Powszechny”, nr 11.

Spór o poezję. [Współautorzy: S. PISKOR, W. PAŹNIEWSKI, A. SZUBA]. Kraków.

The Doors of Perception: Remarks on Blake's Theory of Knowledge. W: *Prace Historycznoliterackie*. T. 6: *Filologia angielska*. Red. M. ŁOBZOWSKA. Katowice.

1978

Chłodnym okiem: o poezji konkretnej. „Nowy Wyraz”, nr 10.

1979

Poezja konkretna w tradycji metafizyki. W: Poezja konkretna. I Sesja Teoretycznoliteracka. Biuletyn. Red. s. DRÓŻDŻ. Wrocław. [Rec. Antologia poezji konkretnej. Oprac. s. DRÓŻDŻ. Wrocław 1979] „Nowy Wyraz”, nr 10.
Słowo i alfabet. „Nowy Wyraz”, nr 10.

1981

Sztuka mądrego konketu. „Studio. Almanach literacko-artystyczny”. T. 1.
Tekst jako doświadczenie przestrzeni. W: III Ogólnopolska Sesja Teoretycznoliteracka. Biuletyn. Red. s. DRÓŻDŻ. Dąbrowa Górnicza.
Wszystko z wszystkiego. Wrocławska kontynuacja poezji. W: III Ogólnopolska Sesja Teoretycznoliteracka. Biuletyn. Red. s. DRÓŻDŻ. Dąbrowa Górnicza.

1982

O pisaniu. „Studio. Almanach Literacko-Artystyczny”, nr 2.

1983

Maszyna czasu. Technika i iluzja obecności. „Zakład nad Fosą” Politechniki Wrocławskiej – Centrum Kultury Studentów „Fosa”. Wrocław.
Poezja konkretna a tradycyjna. Problemy interpretacji. W: Poezja konkretna a tradycyjna. IV Sesja Teoretyczno-Krytyczna. Biuletyn. Red. s. DRÓŻDŻ. Wrocław.

1984

Szepty i krzyki. (Głos jako Istnienie/ Istnienie jako Głos). In: Studies – Analyses – Interpretations. 20th Century Anglo-American Literature. Ed. M. ŁOBOZOWSKA. Katowice.
Teksty cyfrowe Stanisława Dróżdża: gest i cierpienie. „Sigma”.
Ślady semiotyczne: Kamień i znak. [Współautorzy: W. KALAGA, E. PROWER, T. RACHWAŁ]. „Studio”, nr 6.
Wnętrze. Z problemów doświadczenia przestrzeni w poezji. Katowice.

1985

“Dark Pits of War”: Wilfred Owen’s Poetry and the Hermeneutics of War. „boundary 2”. Vol. 14, nr 1/2.

Profesjonalizacja i ukonkretnienie. (Uwagi o angielskim przekładzie dzieła Walentego Roździeńskiego „Officina ferraria”).
W: *Nowe roździeńsciana. Studia o Walentym Roździeńskim i jego dziele „Officina ferraria” z roku 1612.* Red. A. JAROSZ.
Wrocław.

The Outlined Shadow. Phenomenology, Grammatology, Blake.
Katowice.

1986

Filozoficzna podróż windą. Uwagi o elementach stylu Mirona Białoszewskiego (na przykładzie tomu „Odczepić się”).
[Współautorka: E. SŁAWKOWA]. W: „Język Artystyczny”. T. 4. Red. A. WILKOŃ. Katowice.

Style gramatologii. [Współautorka: E. SŁAWKOWA]. „Literatura na Świecie”, nr 4.

1987

The Exiled Voice in Adam Mickiewicz’s “Pan Tadeusz”.
[Współautor: D. WESLING]. San Diego.

1988

„Czytająca list przy otwartym oknie”. Katowice.

Teatr filozofii. (Teoria teatru). [Współautorka: E. SŁAWKOWA]. „Teatr”, nr 1.

Vita femina. Dekonstrukcja jako styl krytyki. W: *Interpretacje i style krytyki.* Red. W. KALAGA, T. SŁAWEK. Katowice.

1989

Derrida, Diderot, Vermeer: wymiana listów. „Twórczość”, nr 8.

Fotografia i słowo. W: *Poezja konkretna a (i inne) różne dziedziny sztuki. v Ogólnopolska Sesja Teoretyczno-Krytyczna. Biuletyn.*
Red. S. DRÓŻDŻ. Sławków.

Imię własne / The Proper Name. W: I.H. FINLAY: *Poezja konkretna.*
Sławków.

Między literami. Szkice o poezji konkretnej. Wrocław.

The Exiled Voice in A. M.’s “Pan Tadeusz”. „Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae”, nr 3–4.

1990

A Hammer of Philosophy. The Scene of Violence in Nietzsche and Jeffers. In: *We Are All Indians. Violence, Intolerance, Literature.* Eds. W. KALAGA, T. SŁAWEK. Katowice.

A Topography of Sign. In: *Discourses, Texts, Contexts.* Eds. W. KALAGA, T. SŁAWEK. Katowice.

Derrida, Diderot, Vermeer: wymiana listów. „Twórczość”, nr 8. *Fotografia i słowo.* W: *Poezja konkretna a (i inne) różne dziedziny sztuki.* v *Ogólnopolska Sesja Teoretyczno-Krytyczna. Sławków, 24–25 listopada 1990 r.* Red. S. DRÓŻDŻ. Sławków.

Rzemiosło litery. W: S. DRÓŻDŻ: *Pojęciokształty. Poezja konkretna.* Sławków.

The Character as Reader. In: *Discourse and Character.* Eds. W. KALAGA, T. SŁAWEK. Katowice.

The Dark Glory. Robinson Jeffers and His Philosophy of Earth, Time and Things. Katowice 1990.

Wstęp. W: E. MORGAN: *Interferencje.* Wybór i przekład A. SZUBA. Katowice.

1991

Kalibanizm. Filozoficzne dylematy tłumaczenia. W: *Przekład artystyczny.* T. 1: *Problemy teorii i krytyki.* Red. P. FAST. Katowice.

1992

“*D’abord l’a-bord*”. *Conrad’s Borrowed Home.* In: *Conrad’s Literary Career.* [Współautor: T. RACHWAŁ]. Eds. K. CARABINE, O. KNOWLES, W. KRAJKA. Lublin.

„*Dar*” tłumaczenia. *Na marginesie nowego wyboru poezji Walta Whitmana.* [Rec. W. WHITMAN, *Pieśń o sobie = Song of Myself.* Wybór, przekład i post. A. SZUBA. Kraków 1992]. „Literatura na Świecie”, nr 8–9.

Jerome Rothenberg – poezjo- i geografia. „Literatura na Świecie”, nr 3.

“*Lines, Planes and Solids*”. *Studies in the Seventeenth-Century Writings.* [Współautor: T. RACHWAŁ]. Katowice.

Maszyna do pisania. O dekonstruktywistycznej teorii literatury Jacquesa Derridy. [Współautor: T. RACHWAŁ]. Warszawa.

Morze i ziemia. Dyskursy historii. Katowice.

Poland. Jerome Rothenberg’s Readings of Emptiness. “Polish-Anglosaxon Studies”, nr 3–4.

Tadeusz Różewicz. „Drzwi” do tłumaczenia. W: Przekład artystyczny. T. 4: Różewicz tłumaczony na języki obce. Red. P. FAST. Katowice.

1993

Angielsko- i francuskojęzyczne druki w zbiorach Leopolda Jana Szersznika. W: 190 lat założenia Muzeum i Biblioteki Leopolda Jana Szersznika 1802–1992. Red. J. SPYRA. Cieszyn 1993.

Ha, Ha, he! Blade – album rodzinny. W: Podstuchane, zapisane. Wybór materiałów z II Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej uś „Sytuacje Trudne” i IV Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej uś „Postscriptum”.

Red. K. UNIŁOWSKI, C. K. KĘDER. Katowice.

Kraina Jezior. William Wordsworth i romantyczna hermeneutyka „miejsca”. W: Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi Ireneuszowi Opackiemu. Red. T. SŁAWEK, przy współudziale A. NAWARECKIEGO, D. PAWELCA. Katowice.

Laudatio. „Postscriptum”, nr 6.

“More Than Marriage”. *The Mechanisms of Heterogeneity and Interpretation in Blake and Nietzsche*. In: *The Mechanisms of Power*. Ed. T. PYZIK. Katowice.

ORT/WORT. Nomadyzm jako strategia translacji. (Jak tłumaczyć to, co nieprzetłumaczalne). W: Przekład artystyczny. T. 5: Strategie translatorskie. Red. P. FAST. Katowice.

Poe i filozofia plotki. W: Plotka. Wybór materiałów z VI Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej uś. Red. K. UNIŁOWSKI, C. K. KĘDER. Katowice.

Sfera szarości. *Studia nad literaturą i myślą osiemnastego wieku*. [Współautor: T. RACHWAŁ]. Katowice.

Tu – Tam. W: s. DRÓŹDŹ: Klepsydra. Permutacje. *Poezja konkretna/ Hour Glass. Permutation. Concrete Poetry*. Cieszyn.

1994

Człowiek radosny – Blake, Nietzsche. Kielce.

O poezji Stanisława Barańczaka. „Postscriptum” 1994/1995, nr 10–11.

Ornit(e)ologia. „FA-art”, nr 4.

„Poza” tekstami Stanisława Dróżdża. W: s. DRÓŹDŹ: *Pojęciokształty. Poezja konkretna. Teksty z lat 1967–1993*. Wrocław.

Sublime Labours: Blake, Nietzsche and the Notion of Sublime. In: "The most sublime act". *Essays on the Sublime*. Eds. T. RACHWAŁ, T. SŁAWEK. Katowice.

1995

Dziesięć westchnień na temat starości. W: *Starość. Wybór materiałów z VII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej uŚ*. Red. A. NAWARECKI, A. DZIADEK. Katowice.

Literary Voice. The Calling of Jonah. [Współautor: D. WESLING]. New York.

Mnemozyne. O pamięci i zapomnieniu. „Kultura i Społeczeństwo”, nr 1.

O wrażeniach. [Rec. A. SOSNOWSKI: *Nouvelles impressions d’Amerique*. Warszawa 1994]. „Kresy”, nr 21.

Oceny dorobku Stanisława Barańczaka. „Opcje”, nr 1–2.

Paul de Man. "Allegories of Reading. Figural Language in Rousseau, Nietzsche and Proust". W: *Przewodnik po literaturze filozoficznej XX wieku*. T. 3. Red. B. SKARGA, przy współudziale S. BORZYMA, H. FLORYŃSKIEJ-LALEWICZ. Warszawa.

Postmodernizm a rewizja współczesności. Kilka uwag o Stanisława Brzozowskiego krytyce modernizmu.

W: *Postmodernizm w literaturze i kulturze krajów Europy Środkowo-Wschodniej*. Red. H. JANASZEK-IVANIČKOVÁ, D. FOKKEMA. Katowice.

Saturniczny pątnik. Robert Burton i jego „Anatomia melancholii". „Literatura na Świecie”, nr 3.

Senilizm. W: *Starość. Wybór materiałów z VII Konferencji Pracowników Naukowych i Studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej uŚ*. Red. A. NAWARECKI, A. DZIADEK. Katowice.

"Tearing Pleasures with Rough Strife". Blake, Nietzsche, and Imagination. In: *Studies in English and American Literature and Language. Im Memory of Jerzy Strzetelski*. Eds. I. PRZEMECKA, Z. MAZUR. Kraków.

The Scene of Hospitality. Theory of Literature and Eastern Europe. "Oxford Yearbook of Cultural Studies".

Wielawa Krajkę studium o twórczości Josepha Conrada. [Rec. W. KRAJKA: *Izolacja i etos. Studium o twórczości Josepha Conrada*. Wrocław 1988]. „Informacje Polskiego Klubu Conradowskiego”, T. 10.

1996

Anatomy and Forgetfulness. Some Themes of the Postmodern. In: *PASE Papers in Literature, Language and Culture. Proceedings of the Third Annual Conference of the Polish Society for the Study of English, Popowo, April 1994*. Eds. G. BYSTYDZIĘŃSKA, E. HARRIS, M. GRZEGORZEWSKA. Warszawa.

Aphrodite and "uss Enterprise". In: *Writing Places and Mapping Words. Readings in British Cultural Studies*. Eds. D. JARRETT, T. RACHWAŁ, T. SŁAWEK. Katowice.

Home of Memory. Hospitality, Closure and Easter Europe. "The Year's Work in Critical and Cultural Theory". Vol. 2. Ed. S. REGAN. Oxford.

"Our House Has Burnt". (*Beyond the Dialectics of Place and Space*). In: *Culture and Identity. Selected Aspects and Approaches*. Eds. S. STERN-GILLET, T. SŁAWEK, T. RACHWAŁ, R. WHITEHOUSE. Katowice.

Preface: The Birth of Aphrodite. In: *Representations of the Erotic*. [Współautor: T. RACHWAŁ]. Eds. T. RACHWAŁ, T. SŁAWEK. Katowice.

"Sunny Flocks" and the "Hollow Pit": Blake's "Book of Thel" and a Question of Sexuality. In: *Representations of the Erotic*. Eds. T. RACHWAŁ, T. SŁAWEK. Katowice.

The Spirit of Luxury (Shenstone, Delille and the Garden Theory). In: *Word, Subject, Nature. Studies in Seventeenth and Eighteenth-Century Culture*. Eds. T. RACHWAŁ, T. SŁAWEK. Katowice.

Through the Underwood of Words of the Clear Blue. Thoreau, Cavell and the "Crystallization" of America. In: *Canons, Revisions, Supplements in American Literature and Culture. Proceedings of the Conference of Polish Association of American Studies, Poznań, October 26–28 1995*. Eds. M. WILCZYŃSKI, M. TURSKI. Poznań.

William Blake i piekielna po-etyka lektury. „Zagadnienia Rodzajów Literackich”, z. 1–2.

1997

Außerhalb der Texte von Stanisław Dróżdź. W: S. DRÓŻDŹ: *Pojęciokształty. Poezja Konkretna/Gestaltberggriffe. Konkrete Poesie*. Lipsk.

Akro/nekro/polis. W: *Pisanie miasta, czytanie miasta*. Red. A. ZEIDLER-JANISZEWSKA. Poznań.

- Dekonstrukcje i duch przyjaźni*. W: *Ponowoczesność a tożsamość. Materiały z sympozjum zorganizowanego przez Instytut Filologii Stowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego i Stowarzyszenie Pisarzy Polskich, Oddział w Katowicach; Katowice–Ustroń, 20–22 listopada 1997*. Red. B. TOKARZ, S. PISKOR. Katowice.
- Geometry, Winding Paths and the Mansions of Spirit. Aesthetics of Gardening in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*. [Współautorzy: D. JARRETT, T. RACHWAŁ]. Katowice.
- Laudatio. Jacques Derrida: Dekonstrukcja i etyka gościnnosci*. W: *Jacques Derrida. Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Oprac. T. RACHWAŁ. Katowice.
- Metamorphosis. Translation and Philosophy*. „Acta Universitatis Nicolai Copernici. English Studies”, nr 7.
- Piękno i etyka przyjaźni*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, T. 30.
- Początekoniec. Stanisława Dróżdża „Eschatologia egzystencji”*. W: S. DRÓŻDŻ: *Poezja konkretna. Concrete Poetry*. Bytom.
- The Eye and the Body. Some Remarks on the Philosophy of the “Baba”*. In: *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Eds. I. OPAKCI, A. WILKOŃ, J. ŻURAWSKA. Katowice.
- The “Moonlight of Memory” and the “Foreign Self”*. In: *Modern Theatre in Different Cultures*. Ed. E. UDALSKA. Warszawa.
- The Snatched Kiss. Philosophy and Affect – Two Narratives of Feeling*. “Yearbook of Research in English and American Literature”.

1998

- (Nie)wyrażalność codzienności. Derrida i etyka przyjaźni*. W: *Literatura wobec niewyrażalnego*. Red. W. BOLECKI, E. KUŻMA. Warszawa.
- Nieme spojrzenie opuszczonych*. „Kontrapunkt”, nr 6–7.
- Śląsk, moralny kac i edukacja*. „Tygodnik Powszechny”, nr 23.
- Wenus, złoty wiek i prawo natury. Nad angielskim przekładem „Aminty” Torquata Tassa*. W: *Z ducha Tassa. Księga pamiątkowa sesji naukowej w czterechsetlecie śmierci pisarza (1544–1595)*. Red. R. OCIECZEK przy współudziale B. MAZUREK. Katowice.
- Wyobraźnia i dar przebaczenia*. „Strony”, nr 1–2.
- Żółta maska śmierci*. „Strony”, nr 1–2.

1999

- Ameryka: starszy, dziksz obraz.* [Rec. J. BAUDRILLARD: *Ameryka*. Przeł. R. LIS. Warszawa 1998]. „Tygodnik Powszechny”, nr 11.
- O bezwstydzie. Przypisy do eseju Barbary Skargi.* „Tygodnik Powszechny”, nr 2.
- Podróż mistyczna z Nysy do Barda Śląskiego.* „Odra”, nr 4.
- What Is Man: William Blake, Jacques Derrida i filozofia wyobraźni.* „Dykca” 1999, nr 11–12.
- William Blake. Przyjaźń i niepostuszeństwo.* „Odra”, nr 11.
- William Blake and Henry David Thoreau. Friendship and the Ethics of Contrariness.* In: *Telling It Slant. Polish Insights into American Culture and Literature. Essays in Honor of Professor Andrzej Kopcewicz on His 65th Birthday.* Eds. M. WILCZYŃSKI, M. ZAPĘDOWSKA. Poznań.

2000

- [Rec. K. KŁOSIŃSKA: *Ciało, pożądanie, ubranie. O wczesnych powieściach Gabrieli Zapolskiej.* Kraków 1999]. „Gazeta Uniwersytecka uŚ”, nr 3.
- Byt bez twarzy?* „Punkt po punkcie”, z. 1.
- Czy Bóg jest „wydarzeniem medialnym”?* „Tygodnik Powszechny”, nr 40.
- Demon Grabińskiego. Próba fenomenologii kolei żelaznej. W: Z problemów literatury i kultury xx wieku. Prace ofiarowane Tadeuszowi Kłakowi.* Red. S. ZABIEROWSKI. Katowice.
- Ergo vir videns. Spojrzenie na koniec wieku.* „Arkadia”, nr 8.
- Historia i współczesność uniwersytetu. Między „mądrością” a „obrotnością”.* „Rocznik Sosnowiecki”, T. 9.
- Kopiec Kościuszki: Polska romantyczna i heroizm czynu.* „Postscriptum”, nr 3–4.
- Masto i próchno/łza. Blake i filozofia przyjaźni.* „Er(r)go”, nr 1.
- Pięć esejów o gościnności.* Pszczyna.
- Podróż czterech mężów z Nysy do Barda Śląskiego.* Pszczyna.
- Szkoła życia. Thoreau i Walden.* [Rec. H.D. THOREAU: *Walden, czyli życie w lesie.* Przeł. H. CIEPLIŃSKA. Poznań 1999]. „Tygodnik Powszechny”, nr 1.
- What Is the Text About?* In: *The Evidence of Literature. Interrogating Texts in English Studies.* Eds. S.-J. SPANBERG, H. KARDELA, G. PORTER. Lublin.

2001

- Bóg, prawo, przyjaźń. Czytając Williama Blake'a i Czesława Miłosza.* „Apokryf”, nr 16.
- Czerwone paznokcie Oriany Fallaci.* „Tygodnik Powszechny”, nr 42.
- Dziwne piękno ofiary.* „Tygodnik Powszechny”, nr 6.
- Nasze powinności codzienne.* „Res Publica Nowa”, nr 10.
- Religia, czyli o konieczności niepostuszeństwa i zapytywania.* „Res Publica Nowa”, nr 3.
- Stowo do uczestników konferencji.* W: *Profesor Jan Legowicz – filozof i nauczyciel. Materiały pokonferencyjne.* Red. C. GŁOMBIK. Katowice.
- The Philosopher's Writing Hand. Potocki's "Manuscrit trouvé à Saragosse" and the Spectre.* In: *Under the Gallows of Zoto's Brothers. Essays on "The Manuscript Found in Saragossa"*. Ed. Z. BIAŁAS. Katowice.
- U-bywać. Człowiek, świat, przyjaźń w twórczości Williama Blake'a.* Katowice.
- Zestaw pierwszej pomocy dla ofiary zderzenia z poezją konkretną (użyć w chwili zwątpienia).* W: S. DRÓŻDŻ: *Pojęciokształty. Poezja Konkretna.* Kraków.

2002

- Antygona w świecie korporacji. Rozważania o uniwersytecie i czasach obecnych.* Katowice.
- Dziwne piękno. Kilka uwag o prawdzie i kłamstwie.* „Res Publica Nowa”, nr 8.
- Granit i płótno. Wokół „Traktatu teologicznego” Czesława Miłosza.* „Tygodnik Powszechny”, nr 15.
- O trudnej sztuce jedzenia.* „Tygodnik Powszechny”, nr 43.

2003

- Barbara Skarga – ratunek dla myślenia.* [Rec. B. SKARGA: *Ślad i obecność.* Warszawa 2002]. „Tygodnik Powszechny”, nr 20.
- Biorąc książkę do ręki.* „Halart”, nr 15.
- Czy zmęczenie jest przeznaczeniem człowieka?* Katowice.
- Dantejska historia Irlandczyków.* „Literatura na Świecie”, nr 11–12.
- Dostrajanie i dostawianie. O zmęczeniu polityką i polityce zmęczenia.* „Tygodnik Powszechny”, nr 8.
- Krajobraz po referendum.* „Tygodnik Powszechny”, nr 25.
- Państwo i ojczyzna. Zapiski na marginesach „Księgi Ziół” Sándora Máraia.* „Śląsk”, nr 9.

- Prawdziwość żwiru. Rozważania Heaneyowskie na motywach Szekspira*. „Literatura na Świecie”, nr 11–12.
- [Rec.: J. JARNIEWICZ: *The Bottomless Centre: The Uses of History in the Poetry of Seamus Heaney*. Łódź 2002]. „Literatura na Świecie”, nr 11/12.
- Revelations of Gloucester. Charles Olson, Fitz Hugh Lane, and Writing of the Place*. Frankfurt am Main.
- Serce, oko, strefa szarości. O pracach Stanisława Dróżdża / The Heart, the Eye, the Zone of Greyness. A Journey with Stanisław Dróżdz*. W: s. DRÓŻDZ: *Pojęciokształty. Poezja konkretna. Concetto-Forme. Poesia concreta, Istituto Polacco di Roma*. Wrocław.
- Sześć. Wstęp do katalogu Stanisława Dróżdża na biennale sztuki współczesnej w Wenecji*. Zachęta Państwowa Galeria Sztuki. Warszawa 2003 [wersja włoskojęzyczna: *Sei*. Trad. P. GESUMUNNO. In: s. DRÓŻDZ: *Alea iacta est. 50. Esposizione Internazionale d'Arte La Biennale di Venezia*. A cura di P. SOSNOWSKI. Zachęta Państwowa Galeria Sztuki. Warszawa].
- Tu i tam. Pięć lekcji interpretacji*. „Dialog”, nr 5.
- W tyle za wszystkimi*. „Forum Akademickie”, nr 10.
- Wiewiórka w klatce. W 60. rocznicę śmierci Simone Weil*. „Tygodnik Powszechny”, nr 35.
- Wprowadzenie*. W: M. KLIŚ: *Malarstwo*. Red. I. PURZYCKA. Bielsko-Biała.
- Wprowadzenie*. W: M. KLIŚ: *Plakat*. Red. I. PURZYCKA. Bielsko-Biała.

2004

- Bieśtan – Warszawa. Dwie fotografie*. „Tygodnik Powszechny”, nr 38.
- Czy Bóg ma serce?* „Tygodnik Powszechny”, nr 2.
- Dom i Europa*. „Tygodnik Powszechny”, nr 33.
- Literatura porównawcza: między lekturą, polityką i społeczeństwem*. „Postscriptum” 2004, nr 2 / 2005, nr 1.
- Nowe formy i zadania komparatystyki*. „Postscriptum” 2004, nr 2 / 2005, nr 1.
- Porwanie Europy. „Nim dostaniemy Nobla”. Jakich zmian potrzebuje polska nauka*. „Tygodnik Powszechny”, nr 42.
- Przyjaźń i powaga bycia*. „Życie Duchowe”, nr 40.
- Tarantela*. „Tygodnik Powszechny”, nr 43.
- Too old to rock and roll, too young to die. De-generacja*. „Przegląd Polityczny”, nr 66.

Wyczulone spojrzenie na świat. Europa i wyobrażenia obywatelska.
„Tygodnik Powszechny”, nr 25.

2005

Ciemne serce spokoju. Ostatnia pielgrzymka Papieża. „Tygodnik Powszechny”, nr 15.

K+M+B. O podróży do Betlejem. „Tygodnik Powszechny”, nr 2.

Kaplica Dróždża. W: Stanisław Dróždź: słowa, zdania / cyfry, liczby – wzajemne przenikanie. POJĘCIOKSZTAŁTY. POEZJA KONKRETNA. Galeria Foksal [katalog]. Warszawa [w tym wydaniu także wersja anglojęzyczna: *Dróždź's Chapel*. Trans. by J. HOLZMAN].

Karp. Elegia. „Tygodnik Powszechny”, nr 52.

Kicz w szarych dekoracjach. Cień generała. „Tygodnik Powszechny”, nr 26.

Mątwą i lazur, czyli o przyjaźni. W: W stronę wartości. Wykłady autorskie. Red. S. KOSZ. Katowice.

Obrona Sokratesa, czyli uniwersytet w świecie usług. W: „Prace Komisji Spraw Europejskich Polskiej Akademii Umiejętności”. T. 1. Red. A. PELCZAR. Kraków.

Pióro i ołówek. Z zagadnień przedstawienia i naoczności.

W: *Spotkanie. Księga jubileuszowa dla Profesora Aleksandra Wilkonia.* Red. M. KITA, B. WITOSZ. Katowice.

Po kruchym lodzie. Sztuka i to, co nie-ludzkie. W: Przestrzeń sztuki: obrazy – słowa – komentarze. Red. M. POPCZYK. Katowice.

Skartata godność. Wojna o autorytet Rzeczypospolitej. „Tygodnik Powszechny”, nr 12.

Szekspir i widma Europy. W: Zarządzanie kapitałem ludzkim wobec wejścia do Unii Europejskiej. Red. B. KOZUSZNIK. Katowice.

Złodziej przychodzący w nocy. „Tygodnik Powszechny”, nr 14.

2006

„...a jeszcze palacz węgiel w nią sypie”. Ziemia, niebo, dym.

W: *Śląsk – kamień drogocenny.* Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów.

Czarne ściany. O jednym wierszu Juliana Kornhausera. „Topos”, nr 3.

Nie dajmy się nabrać! Polska po „aferze taśmowej”. „Tygodnik Powszechny”, nr 41.

Nowy, wspaniały świat. O etyce w badaniach naukowych. „Anthropos?”, nr 7.

- O duchu ciężkości.* „Tygodnik Powszechny”, nr 31.
- O zawiści.* „Przegląd Polityczny”, nr 78.
- Obywatelski obowiązek obrony przyzwoitości.* „Tygodnik Powszechny”, nr 13.
- Olmaryja, czyli o miejscu. Esej na głos i kontrabas.* Katowice.
- Poszatkowany świat.* „Życie Duchowe”, nr 46.
- Tożsamość i wspólnota.* W: *Dynamika śląskiej tożsamości.* Red. J. JANECZEK, M.S. SZCZEPAŃSKI. Katowice.
- U początku: miłość i encyklika.* „Tygodnik Powszechny”, nr 13.
- Vedi Napoli, e poi muori! Napoli o il “genius loci”.* In: *Genius loci. Napoli, un fenomeno della cultura, storia e natura nel mondo.* Vol 1. A cura di T. LEWANDOWSKA-WILKOŃ, T. SŁAWEK, U. CINQUE. Napoli.
- Wyzwobodzenie Boga. Trzy procesy. Dyskusja.* „Tygodnik Powszechny”, nr 3.
- Żaglowiec, czyli Przeciw swojskości. Wybór esejów.* Wybór Z. KADŁUBEK. Katowice.

2007

- „Jak” ludzkiego ducha? „Horyzonty Wychowania”, nr 12.
- Jezus i Piłat, demokracja i niebo chrześcijanina.* „Tygodnik Powszechny”, nr 3.
- Nieoczekiwana niedoskonałość. Teologia przyimków Stanisława Dróżdża.* W: S. DRÓŻDŻ: *Język to gra.* Poznań.
- Osamotnienie żałoby.* „Tygodnik Powszechny”, nr 31.
- Przed-teo za-logia. Stanisława Dróżdża teologia przyimków.* „Anthropos?”, nr 8–9.
- Przyjaźń ze światem.* „Tygodnik Powszechny”, nr 5.
- Radość i smutek błazna. O Micku Jaggerze, Simone Weil i Fryderyku Nietzsche... – przed koncertem The Rolling Stones.* „Tygodnik Powszechny”, nr 30.
- Świat jako próg. Pamięci Tadeusza Nalepy (1943–2007).* „Tygodnik Powszechny”, nr 11.
- Zwał na drodze dziejów. Społeczeństwo obywatelskie i wyobrażenia moralna.* „Tygodnik Powszechny”, nr 16.

2008

- Cielesność i samotność.* „Więź”, nr 7–8.
- Co między nami. O sztuce bycia razem.* „Zeszyty Naukowe Centrum Badań im. Edyty Stein”, nr 4.
- Czy tylko o habilitacji?* „Przegląd Organizacji”, nr 5.

Katowice / Lalka. Esej na głos i kontrabas. „Anthropos?”, nr 10–11.
Kiedy myśli butwieją. Polityczna szkoła bezmyślności. „Tygodnik Powszechny”, nr 10.
Krzyk chaosu. Bluźnierstwo. „Tygodnik Powszechny”, nr 17.
Norma i sumienie. Kościół i antykoncepcja. „Tygodnik Powszechny”, nr 31.
Re-religia. „Art Papier”, nr 6.
U Źródła. Rozważania hydrauliczne. „Przegląd Filozoficzno-Literacki”, nr 2–3.
Uniwersytet i to, co między ludźmi. Wykład inauguracyjny. Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego, Katowice, 29 września 2007 roku. Katowice.

2009

Artysta odchodzi. Pożegnanie Stanisława Dróżdża. „Tygodnik Powszechny”, nr 15.
“Bartleby, Almost Bartleby”. In: *“Will You Tell Anything About Yourself?”*. *Commemorative Essays on Herman Melville’s “Bartleby the Scrivener”*. Ed. J. SEMRAU. Frankfurt am Main.
Biblioteka jako dziękczynienie. „Gazeta Uniwersytecka UŚ”, nr 4.
Cienie i rzeczy. Rozważania o dotyku. W: W przestrzeni dotyku.
 Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów.
Co nie ma skrzydeł. Droga do radości. „Tygodnik Powszechny”, nr 20.
Duch lekkości. Biegam, bo jestem. „Tygodnik Powszechny”, nr 32.
Henry David Thoreau i wspólnota świata. W: „Prace Komisji Nauk Filologicznych Oddziału Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu”. T. 1. Red. P. CHRUSZCZEWSKI, S. PRĘDOTA. Wrocław.
„Jak” ludzkiego ducha? W: Horyzonty wychowania w czasach przemian. Red. W. PASIERBEK, M. GRODECKA. Kraków.
Lęk i czujność. „Tygodnik Powszechny”, nr 17.
McLuhana i NIC-ość techniki. W: Kody McLuhana. Topografia nowych mediów. Red. A. MAJ, M. DERDA-NOWAKOWSKI. Katowice.
Miasto i bezkres. „Autoportret”, nr 3.
OD DO. Lekcja przymków / From To. A Lesson in Prepositions.
 W: S. DRÓŻDŻ: *OD DO. Czasoprzestrzennie. Pojęciokształty. Poezja Konkretna.* Warszawa.
Pamięci górników. Tragedia w kopalni Wujek-Śląsk. „Tygodnik Powszechny”, nr 39.

- Przy (-) słowie. Stanisławowi Dróżdżowi *in memoriam* / Pro (-) Verb. *To Stanisław Dróżdż 'In Memoriam'*. W: S. DRÓŻDŻ: *początekoniec. Pojęciokształty. Poezja konkretna. Prace z lat 1967–2007 / beginend. Concept-Shapes. Concrete Poetry. Works 1967–2007*. Wrocław.
- Rzeczywistość rozpodobnienia. *O tolerancji i tolerancyjności*. „Świat i Słowo”, nr 1.
- Stawiaj mądry opór światu. *Czego sobie życzymy?* „Tygodnik Powszechny”, nr 51/52.
- Ujmować. *Henry David Thoreau i wspólnota świata*. Katowice.
- Uniwersytet i to, co między ludźmi. „Nauka”, nr 2.
- Użyteczny humanista. „Ultramaryna”, nr 10.
- Wymarzenie ciała (*esej na głos i kontrabas*). W: *Homo inquietus. Człowiek niespokojny. Prace ofiarowane Profesorowi Stefanowi Symotiułkowi przez przyjaciół*. Red. B. BANASIAK, J. MIZIŃSKA. Lublin.
- Z hasłem „Kopalnia Kultury”. „Słask”, nr 10.
- „Życie mgliście zarysowane”. *Słowo i rysunek w pismach H.D. Thoreau*. W: *Między obrazem a tekstem*. Red. A. KWIATKOWSKA, J. JARNIEWICZ. Łódź.

2010

- Apokalipsa i metamorfoza. Utopijna myśl Normana O. Browna*. W: *French Theory w Polsce*. Red. E. DOMAŃSKA, M. LOBA. Poznań.
- Coraz dalej. Polski tydzień*. „Tygodnik Powszechny”, nr 17.
- Gorliwi kolekcjonerzy mitów*. „Przegląd Polityczny”, nr 100.
- Miasto. Próba zrozumienia*. W *Miasto w sztuce – sztuka miasta*. Red. E. REWERS. Kraków.
- Na końcu świata. O filozofie jako byciu „między innymi”*. „Przegląd Filozoficzno-Literacki”, nr 4.
- Okoliczności prawdy. Polityka urazy*. „Tygodnik Powszechny”, nr 30.
- Pies Odysa. Dwa eseje na głos i kontrabas*. „Anthropos?”, nr 14–15.
- The Beatles: A Story of Certain Illusions*. In: *Fifty Years with the Beatles. The Impact of the Beatles on Contemporary Culture*. Eds. J. JARNIEWICZ, A. KWIATKOWSKA. Łódź.
- Uniwersytet, rozum, użyteczność*. W: *Pedagogika i zarządzanie edukacją i rozwojem w perspektywie troski o uniwersytet i kulturę humanistyczną*. Red. M. JAWORSKA-WITKOWSKA, L. WITKOWSKI. Toruń.

Urban Spaces and Experience of Literature: Imaginaries, Passages, Cemeteries. In: *Exploring Space: Spatial Notions in Cultural, Literary, and Language Studies.* Eds. A. CIUK, K. MOLEK-KOZAKOWSKA. Newcastle upon Tyne.

Wieczór na Missisipi, czyli przyjaźń jako wstrząs. „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka”, nr 17.

Wielkie łowy. Autorytet, nasz kozioł ofiarny. „Tygodnik Powszechny”, nr 1.

Wybory prywatno-publiczne. Po pierwszej turze wyborów prezydenckich. „Tygodnik Powszechny”, nr 26.

2011

Autonomia, kształcenie, dług. W: *Wolność, równość, uniwersytet.* Red. C. KOŚCIELNIAK, J. MAKOWSKI. Warszawa.

Conclusion. In: *Europe: An Unfinished Project.* Eds. M. BARDEL, G. JANKOWICZ. Kraków.

Dwugłos: O „Umyśle wyzwolonym” Stanisława Obirka.

[Współautorka: A. GRAFF]. „Znak”, nr 673.

Gdzie? Rozważania oikologiczne. „Anthropos?”, nr 16–17.

Jak pieniądze uwiodły Europę. Jak uratować Stary Kontynent? „Gazeta Wyborcza”, nr 188.

Kim jesteśmy? Fragmenty do poezji Georga Trakla. Katowice.

On the Humanities, Gods, and Spiders. Reading an Excerpt from Ovid's “Metamorphoses”. In: *The Humanities Today and the Idea of Interdisciplinary Studies.* Ed. B. BOKUS. Warszawa.

Pięć pięter. „Opcje”, nr 3.

Przyszłość w polityce jako sposób pytania o to, co znaczy być razem. W: *Przeszłość zrozumieć – przyszłość kształtować.* v *Polsko-Niemieckie Sympozjum, 6–8 października 2011, Zamek Książ.* Red. I. CHĘCIŃSKI, A. WOJNAR. Wrocław.

The Labyrinth of Uncertainty: No-sense and the Tragicomic. In: *The Surplus of Culture: Sense, Common-Sense, Nonsense.* Ed. E. BORKOWSKA, T. BURZYŃSKI. Newcastle upon Tyne.

Wezwanie do radykalnej zmiany. „Znak”, nr 718.

Zwierzę, człowiek i wspólnota losu. O węzach, drozdach i tym, co jest z nami. W: *Zwierzęta i ludzie.* Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów.

2012

Autonomia, integracja, uniwersytet. „Anthropos?”, nr 18–19.

- „Dryf wyspiarski”. *O podróży i doświadczeniu miejsca*.
W: „Biblioteka Postscriptum Polonistycznego”, nr 1:
Interpretacje.
Red. J. TAMBOR, przy współpracy w. HAJDUK-GAWRON,
M. SMERECZNIK. Katowice.
- Dajcie nam się urządzić. Po co nam polityka?* „Gazeta Wyborcza”,
nr 228.
- Dlaczego czytamy Franza Kafkę*. W: *Podwójny agent. Portrety
Kafki*. Red. M. JOCHEMCZYK, Z. KADŁUBEK, M. PIOTROWIAK.
Katowice.
- Dusza medycyny. Pożegnanie Andrzeja Szczeklika (1938–2012)*.
„Tygodnik Powszechny”, nr 7.
- Hermes i prorok. Postsekularyzm Normana Olivera Browna*.
W: *Drzewo poznania. Postsekularyzm w przekładach i komen-
tarzach*. Red. A. MITEK-DZIEMBA, P. BOGALECKI. Katowice.
- Lukrecjusz i Defoe. Dwie lekcje lęku*. „Kultura Współczesna”, nr 4.
- Mądrość i statystyka. Śmierć uniwersytetów*. „Tygodnik
Powszechny”, nr 30.
- Mędrzy*. „Gazeta Wyborcza”, nr 204.
- Na skraju*. Katowice.
- Nicowanie świata. Zdania z Szekspira*. Katowice.
- Niewiele więcej. O powadze czytania*. W: *Czytanie ma sens*. Red.
M. STANISZEWSKI. Poznań.
- Niewzruszone poglądy. Wyraził do bólu*. „Tygodnik Powszechny”,
nr 49.
- Pan Szekspir ratuje świat. Siedem powodów, dla których warto
czytać autora „Hamleta”*. „Gazeta Wyborcza”, nr 303.
- Ratujące niebezpieczeństwo postsekularyzmu*. W: *Drzewo
poznania. Postsekularyzm w przekładach i komentarzach*.
Red. A. MITEK-DZIEMBA, P. BOGALECKI. Katowice.
- „*Śmierć to dialog*”. *Edgar Allan Poe, Emily Dickinson i „pochodze-
nie” śmierci*. „Zeszyty Naukowe Centrum Badań im. Edyty Stein”,
nr 9.
- Teologia „braku”. O jednym wierszu Emily Dickinson*. „Śląskie
Studia Historyczno-Teologiczne”, z. 1.
- Żar i popioły*. W: *Kartki Celana*. Red. J. ROSZAK. Kraków–Budapeszt.

2013

- Być z przestrzeni*. „Autoportret. Pismo o dobrej przestrzeni”, nr 2.
- Gest Premiera. Kilka uwag o wolności w polityce*. „Tygodnik
Powszechny”, nr 47.

- Język celów, nie środków.* „Instytut Idei”, nr 4.
- Kilka spostrzeżeń o kulturze miasta.* „Fabryka Silesia”, nr 1.
- Oikologia. Nauka o domu.* [Współautorzy: Z. KADŁUBEK, A. KUNCE].
Katowice.
- “Sunny Flocks” and the “Hollow Pit”: Blake’s “Book of Thel” and a Question of Sexuality.* In: *English Studies at the University of Silesia: Forty Years On.* Eds. D. GABRYŚ-BARKER, J. MYDLA.
Katowice.
- Tu – tam. O dwóch sonetach Williama Szekspira.* W: *Heterotopia myśli. Eseje z pogranicza. Prace ofiarowane Profesor Jadwidze Mizińskiej.* Red. P. BYTNIEWSKI, J. BRECKO, P. SKUDRZYK. Lublin. Uniwersytet. *Pożytki i powinności.* „Nauka”, nr 2.
- Zimne państwo: między losem a doktryną.* „Instytut Idei”, nr 2.

2014

- Adres i wędrówka. Szkic oikologiczny.* W: „Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego”, nr 24. Red. J. PLIT, W. ANDREJCZUK. Sosnowiec.
- Co nam powiedział Marcin Król?* „Gazeta Wyborcza”, nr 44.
- Człowiek u-bywający.* W: *Stanisław Dróżdż: Pojęciokształty. Poezja konkretna / Conceptiforms. Concrete Poetry 1967–2003.* Red. A. PRZYWARA. Warszawa [w tym wydaniu także wersja angielskojęzyczna: *Man less Man*].
- Dark Ones. Animals and the Ends of Man.* In: *Affinities. Essays in Honour of Professor Tadeusz Rachwał.* Eds. A. PANTUCHOWICZ, S. MASŁOŃ. Frankfurt am Main.
- Henry David Thoreau – Grasping the Community of the World.* Trans. by J. WARD. Frankfurt am Main.
- Jacques. Człowiek peryferyjny.* „Przegląd Polityczny”, nr 123.
- O mądrości płynącej z czytania Szekspira.* „Tygodnik Powszechny”, nr 21.
- Ogród przebaczenia.* „Anthropos?”, nr 22.
- Umysł sformatowany. Humanistyka i świat techno-biurokracji.* „Opcje”, nr 4.
- Unanimal Mankind. Man, Animal, and the “Organization” of Life.* In: *The Animals in Us – We in Animals.* Ed. S. WRÓBEL. Frankfurt am Main. [Także w: „Studia Pedagogiczno-Artystyczne”, nr 9].

2015

- Charles Olson and James Dickey: Writing of the Place and the Non-Human.* In: *New Perspectives on American Poetry. From Walt Whitman to the Present.* Eds. J. FLAJŠAR, P. FLAJŠAROVÁ. Olomouc.
- Ciemne liturgie. Język, historia i gest błogostawieństwa.*
W: *Medytacje filozoficzne.* Red. M. FALKOWSKI, A. MARCZYŃSKI. Warszawa.
- Filozof w Bibliotece Babel. Uwagi na okoliczność inicjatywy Uniwersytetu Łódzkiego dotyczącej przyznania Panu Profesorowi Umberto Eco honorowego doktoratu, Uniwersytet Łódzki.* W: *Potęga intelektu / The Power of Intellect. Księga dedykowana Profesorowi Umberto Eco.* Red. A. GAŁKOWSKI. Łódź.
- Jacques and the Politics of Melancholia.* In: *Marvels of Reading. Essays in Honour of Professor Andrzej Wicher.* Eds. A. CZARNOWUS, R. BORYSŁAWSKI, Ł. NEUBAUER. Katowice.
- Nadzieja polityczna.* „Tygodnik Powszechny”, nr 22.
- Ornit(e)ologia.* W: *Ptaki. Przepłoty.* Red. K. JAGLARZ, B. MYTYCH-FORAJTER. Katowice.
- Paauza w Przyzwyczajeniu. O doświadczeniu krajobrazu / A Temporary Cessation of Habit: On Experiencing the Landscape.* „Herito”, nr 2.
- Po ptokach. Dwadzieścia lat później.* W: *Ptaki. Przepłoty.* Red. K. JAGLARZ, B. MYTYCH-FORAJTER. Katowice.
- Polityka i nadzieja. Pięć lat po Smoleńsku.* „Tygodnik Powszechny”, nr 15.
- Subtelny żartok i pierzaste stworzenie. Nadzieja, obietnica, utopia.*
W: *Drogi nadziei.* Red. Z. ZARĘBIANKA, K. DYBEL. Kraków.
- The Tremulous Word: On Language in Prayer.* In: *Breaking the Silence. Poetry and the Kenotic Word.* Eds. M. GRZEGORZEWSKA, J. WARD. Frankfurt am Main.
- The Workers of the Eleven Hour. Philology, Comparative Studies, and Living-Together.* “Comparative Yearbook”.
- The World of Made Is Not The World of Born. America and the Edge of the Continent.* “Review of American International Studies. Ocean America(s)”. Vol. 8.
- U-chodzić.* Katowice.
- Wielki magazyn edukacji. Sokratesi i Hipiasze.* W: K. MALISZEWSKI: *Pedagogika na pograniczu światów. Eseje z cyklu Medium Mundi.* Katowice [poświęcie].
- Wspólnota tych, którzy-przychodzą-do-siebie.* „Znak”, nr 718.

Zawsze jest jakieś ale. „Pinokio”, czyli co to znaczy „wyjść na ludzi”? W: Balaghan. *Mikroświaty i nanohistorie*. Red. M. JOCHEMCZYK, M. KOKOSZKA, B. MYTYCH-FORAJTER. Katowice.

Publikacje redagowane i współredagowane

1985

Znak i semioza. Z zagadnień semiotyki tekstu literackiego.
[Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.

1987

Znak, tekst, fikcja. Z zagadnień semiotyki tekstu literackiego.
[Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.

1988

Interpretacje i style krytyki. [Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.
Tekst, (czytelnik), margines. [Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.

1990

Discourse and Character. [Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.
Discourses, Texts, Contexts. [Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.
We Are All Indians. Violence, Intolerance, Literature.
[Współredaktor: W. KALAGA]. Katowice.

1992

Boundary of Borders. Cieszyn.
„Facta Ficta”. Z zagadnień dyskursu historii. [Współredaktor:
W. KALAGA]. Katowice.
*Proceedings of the International Conference „Determinants
of Ecological Awareness in Various Scientific Disciplines”,
Katowice, 9–10 April 1992.* [Współredaktor: P. MIGULA].
Katowice.

1993

*Znajomym gościńcem. Prace ofiarowane Profesorowi Ireneuszowi
Opackiemu.* [Przy współudziale A. NAWARECKIEGO, D. PAWELCA].
Katowice.

1994

“The most sublime act”. Essays on the Sublime. [Współredaktor:
T. RACHWAŁ]. Katowice.

1996

Culture and Identity. Selected Aspects and Approaches.

[Współredaktorzy: S. STERN-GILLET, T. RACHWAŁ, R. WHITEHOUSE].

Katowice.

Representations of the Erotic. [Współredaktor: T. RACHWAŁ].

Katowice.

The Most Sublime Act. Essays on the Sublime. [Współredaktorzy:

D. JARRETT, T. RACHWAŁ]. London.

Word, Subject, Nature. Studies in Seventeenth and Eighteenth-Century Culture. [Współredaktor: T. RACHWAŁ]. Katowice.

Writing Places and Mapping Words. Readings in British Cultural Studies. [Współredaktorzy: D. JARRETT, T. RACHWAŁ]. Katowice.

1997

Geometry, Winding Paths and the Mansions of Spirit. Aesthetics of Gardening in the Seventeenth and Eighteenth Centuries.

[Współredaktorzy: D. JARRETT, T. RACHWAŁ]. Katowice.

2000

Organs, Organisms, Organizations. Organic Form in Nineteenth Century Discourse. [Współredaktor: T. RACHWAŁ]. Frankfurt am Main.

2005

Civitas Mentis. T. 1. [Współredaktor: Z. KADŁUBEK]. Katowice.

Spotkania Popiołkowskie. [Współredaktor: D. ROTT]. Katowice 2005.

2006

Genius loci. Napoli, un fenomeno della cultura, storia e natura nel mondo. Vol. 1. [Współredaktorzy: T. LEWANDOWSKA-WILKOŃ, U. CINQUE]. Napoli.

2007

„Genius loci” w kulturze europejskiej – Kampania i Neapol. Szkice komparatystyczne. [Współredaktor: A. WILKOŃ przy współudziale Z. KADŁUBKA]. Katowice.

Civitas Mentis. T. 2. [Współredaktor: Z. KADŁUBEK]. Katowice.

2008

Dystans i zaangażowanie. Wspólnota, literatura, doświadczenie. Antologia przekładów. [Współredaktor: Z. KADŁUBEK]. Katowice.
Wizerunki wspólnoty. Studia i szkice z literatury i antropologii porównawczej. [Współredaktor: Z. KADŁUBEK]. Katowice.

2013

Więzi wspólnoty. Literatura, religia, komparatystyka. The Ties of Community. Literature, Religion, Comparative Studies.
 [Współredaktorzy: P. BOGALECKI, A. MITEK-DZIEMBA]. Katowice.

Twórczość literacka

1974

Grupa Literacka „Kontekst”. Zamiast manifestu. „Poezja”, nr 1
 [wypowiedź programową podpisali: W. PAŹNIEWSKI, S. PISKOR,
 T. SŁAWEK, A. SZUBA].

1975

J.A. Gnykć odchodzi od zmysłów; Józef Antoni Gnykć śledzi własny oddech; Stworzenie z soboty na niedzielę, czyli Gnykć alchemikiem. „Nowy Wyraz”, nr 5.
Monolog. „Głos Ludu. Pismo północnomorawskiego KO KPC w Ostrawie”, nr 70.
Powrót; [Nie daj się wywieść z bezdroży ciała...]. W: *Młody Śląsk literacki. Almanach poezji i prozy.* Wybór i oprac. J. GÓRDZIAŁEK, F. NETZ, E. ZYMAN. Katowice.

1977

Grand Circus Hotel. Katowice.
J.A. Gnykć zaczyna się w palec przycinając deskę. „Poglądy”, nr 11.

1978

Stworzenie z soboty na niedzielę, czyli Gnykć alchemikiem.
 „Poglądy”, nr 19.

1982

„Peace Is a Faire Model...” (A Poem by Andrew Marvell Interpreter). „Kwartalnik Neofilologiczny” (Polska Akademia Nauk, Komitet Neofilologiczny), nr 3/4.
 Staw. Kraków.

1985

Rozmowa. Wiersze. Katowice.

1988

Oczy to nie wszystko. Katowice.

1990

Kobieta. „Brulion”, nr 14–15.

1994

O głodzie. Wiersze. Katowice.

2000

Pośród książek szaf i pak... „Gazeta Uniwersytecka uŚ”, nr 7.**Przekłady**

1973

BRAUTIGAN R.: *Autostopowicz z Galilei.* „Poezja”, nr 4. [Przedruk: „NaGłos” 1993, nr 9/10].CORSO G.: *Znam te dziwne piastunki...* „Student”, nr 14.GINSBERG A.: *Kalifornijski supermarket.* „Poezja”, nr 4.

1974

HUGHES T.: *Badanie u wrót łona; Dwie legendy; Drzwi; Opowieść kruka o świętym Jerzym; Pierwsza lekcja kruka.* „Nowy Wyraz”, nr 9 (z komentarzem tłumacza).

1978

IMMERWAHR R.: *Słowo „romantisch” i jego historia.* „Pamiętnik Literacki”, nr 1.OLSON Ch.: *Apoloniusz z Tiany.* „Literatura na Świecie”, nr 1.STANKIEWICZ E.: *Poetyka i sztuka słowa.* „Teksty”, nr 5. [Wspólnie z J. ŻUKOWER-NARBUTOWICZ].

1979

GINSBERG A.: *Sutra słonecznika.* „Integracje. Zeszyty ruchu kulturalnego i artystycznego szSP”, nr 4.

1982

DAVIDSON M.: *Żyjąc w kinie; Osiem spostrzeżeń Johna dla Joan. Z prozy faktu.* „Studio. Almanach Literacko-Artystyczny”, nr 2.

IKKYU ZEN: *Wiersz śmierci (Na tym drewnianym...); Wiersz śmierci (Nie umrę...); Zrodzony jak sen.* „Zdanie. Miesięcznik Klubu Twórców i Działaczy Kultury »Kućnica«”, nr 3.

1983

DICKEY J.: *Zdrada.* „Oficyna. Pisarze. Książki. Wydawcy”. [Dodatek miesięczny do „Dziennika Polskiego”], nr 19.

1984

DICKEY J.: *Cherrylog Road; Wielkanoc, śpiąc pod gołym niebem; W lunaparze Pompei.* „Literatura”, nr 12.

MERTON T.: *Święte miasto.* „Studio”, nr 6.

ROTHENBERG J.: *Wiersz z żywota jednego świętego; Galicyjskie noce* [frag. powstającej powieści]; *Wczesne lata, miłości i rozmaite okoliczności z życia Ester K.* „Studio”, nr 5.

1985

DICKEY J.: *Wnętrze rzeki.* Kraków.

MERTON T.: *Pierwsza lekcja nauki o człowieku; Poeta do swej książki; Teoria modlitwy; W ciszy.* „Znak”, nr 3.

MERTON T.: *Wieża Babel (Moralitet).* „W Drodze”, nr 6.

1986

DICKEY J.: *Kamieniejąc.* „Zwierciadło”, nr 3.

MERTON T.: *Wybór wierszy.* Kraków (w tomie także wiersze w przekładzie T. ROSSA, J. ILLGA, CZ. MIŁOSZA i in).

1987

BAYBAS T.: *21 dni Gwiazdki* [z tego cyklu]; *O Lesbio, moja Lesbio...; Milczenie Ezry; We śnie w stronę Boga.* „Student”, nr 14.

WILLIAMS R.: *Spółeczna historia form dramatycznych.* W: *W kręgu socjologii teatru na świecie.* Red. T. PYZIK, E. UDALSKA. Wrocław.

1988

ROTHENBERG J.: *Okoliczności.* Kłodzko.

1991

Geografia z wyobraźni. Wiersze poetów brytyjskich i amerykańskich. Antologia osobista. [Wspólnie z A. SZUBĄ]. Katowice.

HEANEY S.: *Wyjęty spod prawa; Pierwsze czystki; Mój Helikon; Rusztowanie.* „Brulion”, nr 16.

1992

- MORRISON J.: *Władcy: notatki o sztuce widzenia*. „Brulion”, z. 19A.
 ROTHENBERG J.: *Notatki o nowym odludziu; Dos Osleydkin (opustoszenie); Z „Notatników” 12/75 list do Paula Celana in memoriam*. „Literatura na Świecie”, nr 3.
 WHITMAN W.: *Pieśń o sobie*. „Literatura na Świecie”, nr 8/9.

1993

- BLAKE W.: *Tygrys i inne wiersze*. Katowice.
 HARDING G.: *Buddy Bolden's Original Jass & Ragtime Band*. „NaGłos”, nr 9/10.
 JEFFERS R.: *Deresz*. „Literatura na Świecie”, nr 3.
 LENNON J.: *Bóg*. „NaGłos”, nr 9/10.
 SNYDER G.: *Piute Creek*. „NaGłos”, nr 9/10.

1995

- BURTON R.: *Anatomia melancholii*. „Literatura na Świecie”, nr 3.
 JEFFERS R.: *Ten Ptak o Ciemnych Piórach; Okrutny sokół; Drogowskaz*. „Kresy”, nr 3.

1996

- JUNKERMAN Ch.: *„nowe formy wspólnego życia”. John Cage i jego Muzycyrk*. „Literatura na Świecie”, nr 1/2.
 RETALLACK J.: *Poetyka kompleksowego realizmu*. [Wspólnie z E. BORKOWSKĄ]. „Literatura na Świecie”, nr 1/2.

1997

- SIARA T.M.: *Letters for the left hand*. [Wspólnie z J. SŁAWKIEM]. Katowice.

2000

- JEFFERS R.: *Pierścień Olbrzyma; Złudzenia świętych; Ołowiane niebo; Kamienna płyta grobowa; Napis nagrobny*. „Nowa Okolica Poetów”, nr 1.

2002

- ANGELUS SILESIUS: *Rymy duchowe*. „Śląsk”, nr 4.

2004

- CZUCHAJOWSKI L.: *Diverse Are the Ways of Love*. [Wspólnie z T. RACHWAŁEM]. Kraków.

Dyskografia [wspólnie z BOGDANEM MIZERSKIM]

O... Według ks. Jana Twardowskiego. Kasetą magnetofonowa.

Edycja Św. Pawła 1995.

De-konstrukcje. Płyta CD. OFF RECORDS 2002.

Podróż mistyczna z Nysy do Barda Śląskiego. Płyta CD.

OFF RECORDS 2004.

Rzeczy/Teraz. Płyta CD. OFF RECORDS 2005.

Żaglowiec Nietzsche. Esej na głos i kontrabas. Płyta CD.

OFF RECORDS 2007.

Olmaryja, czyli o miejscu. Płyta CD. OFF RECORDS 2010.

Pies Odysa. Dwa eseje na głos i kontrabas. Płyta CD. W: *Zwierzęta i Ludzie.* Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI, Chorzów 2011.

Bez warunków wstępnych. Esej na głos i kontrabas. Płyta CD.

W: *Przebaczenie.* Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów 2012.

O morzu i utracie. Esej na głos i kontrabas. Płyta CD. W: *Utrata.*

Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów 2013.

Eine Kleine Nichtmusik. Esej na głos i kontrabas. Płyta CD.

W: *Muzyka i wartości.* Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów 2014.

Przyjaźń pół roku. Esej na głos i kontrabas. Płyta CD. W: *Przyjaźń.*

Red. J. KUREK, K. MALISZEWSKI. Chorzów 2015.

Opracowali: Tomasz Gęsina, Krzysztof Muszyński

Redaktor serii: Komparatystyka Literacka i Kulturowa
Tadeusz Sławek

Recenzent
Piotr Wilczek

Fotografie	str 2 (dzięki uprzejmości Małgorzaty Kłosowicz) str. 121 (dzięki uprzejmości Agnieszki Sikory) str. 43, 167 (dzięki uprzejmości Richarda Terdimana) str. 448, 459 (dzięki uprzejmości Bogdana Mizerskiego)
Redakcja	Gabriela Marszotek, Katarzyna Więckowska, Krystian Wojcieszuk, Katarzyna Wyrwas
Projekt graficzny	Ewa Satalecka
Łamanie	Marta Kamieńska
Korekta	Barbara Jagoda, Marzena Marczyk

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3008-2 (wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3009-9 (wersja elektroniczna)

Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego
NR 3496

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Śląskiego
KATOWICE 2016

Wydanie I. Ark. druk. 39,25. Ark. wyd. 35,0. Papier Munken Lynx 100 g/m², vol 1.13
Cena 68 zł (+ VAT)
Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL” Sp.K. (ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław)

polytr@ppos

Na drogach Tadeusza Stawka
Tracing Tadeusz Stawek's Routes

polytro